

FOAIE

пентрѣ

МИШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 52.

Luni, 25. Decembrie.

1844.

Terra Baccorum, ДИСТРИКТЪЛ ФЪГЪРАШЪЛЪИ ДЕ АСТЪЗІ.

Ан типографіа дін Брашов есе пре-
към арътасертъм ші алтѣдатъ дін време
ан време ан вросъре: Magazin für Ge-
schichte, Literatur und alle Denk- und
Merkwürdigkeiten Siebenbürgens, 1844,
скоасъ де D. Antonie Кърд, асноцит де
маі мълдї прїетинї аї патрией ші анъме а-
жътат пѣтерник де D. граф Іосіф Кемонї.
Ан вросъра II. дін том I. а азисълвї ма-
газін пѣвлїкъ лъвдатъ граф кѣтева въ-
къдї архивариче асноците де рефлексїле
сале шї де знеле поте але Длвї А. Кърд.
Ла лобъа зптеїлеа стъ зп документ пре-
към кредет де интерес фоарте маре пен-
трѣ тодї чититорїи поцрїи. Не ачелаш пої
дл тречет ан колоанеле ачестей фої а-
токма прекъм дл афълъм пѣвлїкат ан ма-
газін.

..Ан анъа 1833 примїиъ еъ, зїче гра-
фъа історїк, дела D. Іосіф Кїш, вїде-къпї-
танъа дін дїстріктъла Фъгърашълвї копїеа
зней хронїче немдещї, не кареа D. къпї-
пан Рот комъндантъла фортъредеї Фъгъ-
рашълвї аъ дескрїео дін архївъл ачелешан
къ тълна са. Ачеа хронїкъ се ачелене къ
вросътоареле къвїнте: „Augustus Caesar

аптемеїе ан Dacia фортъреаца вългъреа-
къ Фъгърашъла.“

Ачесте къвїнте дін капъл хронїчеї, ка-
ре с'аъ компїлат към се паре пзмаї ан
веакъл ал XVII саъ XVIII — Dămnezeș
щїе дін че ісвоаръ, пѣ пѣтрѣ дешепта
ан міне кредїндъ крїтікъ асвпра ачелешанї.
пентрѣ-къ пѣ лесне се поате доведї, къ
Ампъратъла Август (адекъ Каїс, Ізлївс
Чесар Октавіанъс пѣскът апаїнте де X.
къ 63 апї шї морт ла Нола ан Кампанїа
ан ал 76 ап ал вїедеї сале) ар фї свъ-
жъгат анъме дїстріктъла Фъгърашълвї де
астъзї шї ар фї зїдїт аколо врео фортъ-
реадъ. — Антр'ачеаа фїндкъ орї каре
хронїкъ, де шї е лъкратъ ан тїмъврїле
маї нобъ фъръ черъта крїтікъ, тотъш де
мълте орї поате фї къ къпрїнде знеле тра-
дїцїї стръвекї, каре трек дін гъръ ан гъръ
шї дела стръвзнї ла стрънеподї шї ан
прївїнда зпор датърї пот къпрїнде шї з-
неле адевърърї, се дешептъ ан міне шї
фъръ воїе антревареа, пѣ кътва с'ар лъ-
теа доведї, кънкъ Трансїлванїа де астъла.
саъ чел пзцїн дїстріктъла Фъгърашълвї де
астъзї ан тїмъврїле челе маї векї, адекъ
маї паїнте де інкърсїеа Романїлор ан Dacia.
аъ пѣтът фї о парте дін ачеаа че ера о-
датъ Terra Bulgarorum? Дар дѣпъ о чер-

четаре делънгъ н'ам пѣтѣт дескопері алт
резълтат дн прівінда ачестеі днтревърі,
декът нѣмаі о посівілітате гоалъ ші пе-
демвстратъ. — Днтр'ачеаа фііндкъ посі-
вілітатеа де сіне нѣ траѣе тотдеазна дн
зртъші реалітатеа ші фііндкъ дн історіе
посівілітатеа зпві евінетълт дн прівінда
резълтателор не поате авате адезеорі ла
кві рѣтъчїтоаре, днчетаіѣ а маі черчета,
не воінд а маі алерга дзпъ о посівілітате,
каре не днтінса маре а історіеі се асеа-
тълпъ нѣмаі зпві фїр де паіѣ, каре нѣ
поате дзче не скъпътатъл ла сігъръл дерт
ал адевърълві.

Дзпъ рестїмї де 11 ані авѣіѣ авїа
порочїреа де а да дїн днтъмпларе песте
зп докълмент (хрісов), каре ка ші зп фа-
нар дїн депъртаре днтї лзмініѣ де ші слав,
тотъш дестъл де кїар, пентрѣ-ка чеаа че
мі се ведеа маі пайнте кз пѣтїнгъ съ се
адеверезе прїн ачеаста. — Ачест докълмент
свпъ аша:

„Capitulum ecclesie transsylvane. Ad
omnium praesentes insp. notitiam volu-
mus harum serie pervenire. Quod accedens
nostri in presentiam Gallus filius Wydh
de Bord, confessus est coram nobis, retu-
litque taliter: quod licet terram Boje, terre
Zumbuthel (астъзі Сътмъта дн дістрі-
ктъл Фъгърашълві. Bezї хрісовъл дїн а.
1291 ла Fejér Codex diplom. Tom VI. Vol.
I. pag. 118) conterminam et nunc in ipsa
terra Blaccorum existentem habi-
tam propriis suis, justisque expensis ab ho-
mine Buyul filio Stuje coemerit, juri-
que suo subjectam reddiderit, considerans ta-
men, et animo revolvens suo, qualiter ea-
dem terra a tempore humanam me-
moriam transeunte per majores,

avos, atavosque ipsius Thruh filii Choru
possessa, et a temporibus jam, quibus ipsa
terra Blaccorum, terra Bulgaro-
rum exstittisse fertur ad ipsam ter-
ram Fugros tenta fuerit, prout id dictus
Thruh filius Choru quamplurimorum ho-
minum eloquis adfirmare adnitus fuit. Hinc
ne jurgia temporum in processu enasceren-
tur, fraternae, mutuaeque charitatis, quam
Хтіана eidem svadet religio, affectuctus,
dictam terram Boje, terre Sumbuthel con-
terminam eidem Thruh filio Chorus, accepta
ejus recompensa in pecuniarum solutione,
et refusione, remisit coram nobis presen-
tium testimonio literarum mediante. Anno
Millesimo ducentesimo tricesimo et primo.“*)

(Ачест хрісов с'аѣ пѣстрат днтр'зп
трансънт ал конвентълві дела Кълж-Мъ-
пъштър дїн а. 1601.)

Дечї дїн ачест докълмент се кзпоаѣе:

а) Кзмокъ „Терга Фугрос,“ дістріктъл
Фъгърашълві де астъзі, днт ла а. 1231
с'аѣ нѣмїт „terra Blaccorum,“ адекъ пѣ-
тълптъл Ромънілор. (Фъгърашъл шї пе
ла а. 1291 се нѣміа днкъ тот „Fugros.“
Bezї хрісовъл дела а. 1291 ла „Fejer Cod.
Dip. I. Tom. VI. Vol. I. pag. 118.)

б) Днсъ кзмокъ ачеастъ „Терга Бла-
ccorum“ пайнте де 1231 кз маі шълте съте
де ані с'аѣ нѣмїт „a tempore humanam
memoriam transeunte, per majores, avos,
atavosque e. c. t. terra bulgarorum,“ с'аѣ чел
пзгїн аѣ фъкът о парте дїн пѣшълптъл че
фъсеце одїніоаръ ал Българїлор.**)

*) Чїтїторїял веде, кз ортографїа орїціналълві
с'аѣ пѣстрат шї ашї. Г. Б.

**) Кънд? Нога че о фъкът ла пѣнтъл ачеста д.
А. К. о вом днтпъртъші алтѣдатъ кз ока-
сіа кънд не вом да шї ної опїніа аспїра
Terrae Bulgarorum. Г. Б.

Nămirea de Terra Blaccorum се афлѣ ши маї наинте дн ачел хрисов, пе каре л'аѣ дат рецелe Andrei кавалерилор немдещі дн привинга Бърсеї (Barcia) ла а. 1222 аша: „Item concessimus, quod nullum tributum debeant persolvere, nec populi eorum cum transierint per terram Siculorum, ac per terram Blaccorum.“ —

Прин вртаре.

1. Дн ачест хрисов дела а. 1222 тревѣ съ се днделеагъ къ „Terra Blaccorum“ дистриктѣл Фъгърашѣлѣ де астъзі.

2. Бърса държитъ ла а. 1222 кавалерилор немдещі п'аѣ пѣтѣт кѣпринде дн сине ши дистриктѣл Фъгърашѣлѣ де астъзі. (Стаѣ гата а доведі ачааста ши дн алте докѣменте пѣпѣ акѣта петипѣрите.)

Дн аша пѣмитѣл привилеціѣ Андреан ал Сасилор поцпрії трансилвані дела анѣл 1224 се афлѣ ши вртѣгоареа класѣлѣ: „Silvam Blaccorum et Bissenorum cum aquis, usus communes exercendo (Saxones) cum praedictis scilicet Blaccis et Bissenis, eisdem (Saxonibus) contulimus, ut praefata gaudentes libertate, nulli inde servire teneantur.“ Дн вртареа докѣментѣлѣ дела а. 1231 сѣс читіт сѣпт кѣвинтеле „Silva Blaccorum“ днделег еѣ мѣнциі ши пѣдѣриле дистриктѣлѣ де астъзі ал Фъгърашѣлѣ, іар' пѣ кѣм і се наре лѣи Reschner de praediis. Sibinii 1824, pag. 23, сінгѣр пѣмаї ачеї мѣнциі ши пѣдѣрї, каре деспарт сказѣлѣ Сивїїлѣ де кѣтрѣ Цара ромѣнеаскѣ, — ши сѣпт кѣвѣнтѣл Blaccorum кред, къ тревѣ а се днделеде прин вртаре іарѣш пѣмаї Ромѣнії лѣкѣиторї дн „Terra Blaccorum“ де атѣнчі, адекъ дн дистриктѣл Фъгърашѣлѣ де астъзі — ши сѣпт преа аплекат а креде, кѣткѣ пре-

кѣм ла а. 1224 дн „Terra Saxonum“ де атѣнчі (кѣчї нѣміреа де Fundus Regius е-сте днтродѣсѣ маї тѣрзіѣ) п'аѣ лѣкѣит Бісенї, ашанїчі Ромѣні (?), ши аша еѣ дистриктѣл де астъзі ал Фъгърашѣлѣ дн скот къ тотѣл дн кѣпринсѣл ши дн хотарѣле пѣмѣнтѣлѣ сѣсеск де атѣнчі, фѣрѣ тотѣш ка сѣ фїѣ де о пѣрере къ Решнер, каре ла ф. 22 зїче, къ „Terra Blaccorum“ де атѣнчі ши мѣнциі еї ера лѣкѣитъ ши етѣ-пѣнитъ пѣмаї де ромѣні рѣтѣчиторї дѣпѣ датина номазилор „a Nomadis tantum circumvagantibus.“

Ачееаш „Terra Fugros“ прин вртаре дистриктѣл Фъгърашѣлѣ де астъзі маї мѣлте сѣте де анї дннаинте де а. 1231 фѣчеа о парте дн „Terra Bulgarorum“, кѣуї дн хрисовѣл сѣс арѣтат се зїче лимпеде „a tempore humanam memoriam transeunte — — — ipsa terra Blaccorum terra Bulgarorum exstitisse fertur.“ Еѣ дн сѣс поменїтѣл докѣмент дела анѣл 1231 ам ѣн пѣнт сїгѣр дестѣл пентрѣ рѣзимареа аде-вѣрѣлѣ; дечї фїе'мї словод а'мї да пѣререа асѣпра ачестѣї лѣкрѣ днкѣт поате фї ачела къ пѣтинѣ сѣѣ ши адевѣрат, о пѣрере кареа дн міне се пѣскѣсе де мѣлт, дар прекѣм мї се аратѣ, пѣмаї дѣпѣ че вѣзѣїс докѣментѣл дела анѣл 1231 поате принде лок маї сїгѣр.

Есте кѣпоскѣт, къ Алесандрѣ чел таре сѣѣѣгасе партеа чеа маї таре а Европѣї де атѣнчі. — Дѣпѣ тоартеа лѣї імперїѣл сѣѣ фѣ днпѣрдіт днтре ценералїї сѣї ши Трачіа се венї лѣї Лїсімах. — Трача де атѣнчі дѣпѣ тѣртѣрїсіреа лѣї Помпонїс Мела кѣприндеа дн сине ши пѣмѣнтѣл провинціилор Romanіеї ши а Бѣлгарїеї, дечї е апроане де адевѣр, кѣткѣ

ші провинціале ачелѡ, не каре Romanii mai тързиѡ ле нѡмиръ „Dacia,“ аѡ фост mai painte пърдѡ але Траchiei ши але Българияеі. — Атѡта дѡкъ е щѡтъ, кѡмкъ ши Трансилваніа де астьзи с'аѡ нѡмит одатъ „Dacia,“ prin зрмаре е зшор а declăni, кѡм ши пентрѡ че с'аѡ нѡмит „Terra Vulgarogum“ чел пѡдѡн о парте а Трансилваніеі де астьзи ши mai къ deosevire сѡс аtınca Terra Blacogum (дистриктѡл Фьгърашѡлѡ де астьзи) къ мѡлт дѡainte de dompirea Romanilor дѡ Dacia.*)

De алтмѡнтрелеа ziditaѡ фортѡреаца де астьзи а Фьгърашѡлѡ саѡ де аѡ пѡтѡ zidi Чесарѡл Азгѡст? — ачеаста пѡ кѡтезѡ нѡчѡ а о прѡпѡне, дѡн причѡнъ къ п'ам кът де мѡк пѡт дѡ каре сѡ мѡ разѡм.

Trad. Г. Б.

Знеле прѡпѡзициі пентрѡ аѡл
виіторѡ.

Мѡлѡ дѡреск а кѡпѡше mai тѡмпѡриѡ, кам че кѡѡ ва аѡлка Редакциеа ачѡстор фѡѡ не аѡл че вѡне дѡ привѡнда а лецерѡ артиколѡмор че сѡт а се тѡпѡри аѡше дѡ Фѡіеа ачеаста. Іатъ рѡспѡсѡл не фаѡѡ.

Мѡсѡра Редакциеі ва фѡѡ ши не виіторѡ mai мѡлт трѡвѡнда пѡлѡкѡлѡ чѡитѡриѡ. Трѡвѡнѡеле креск, гѡстѡл се сѡпѡдѡе трѡпат, prin зрмаре а лецереа арѡ сѡ фѡе къ атѡт mai дѡгрѡжѡтъ. — Чеа mai марѡ гревѡтате не вѡне де аколо, къ літерациі поѡрѡі се дѡдѡилѡкъ фѡарте къ аѡвоіе а скріе рѡтѡнеѡе тот кам дѡпѡ а-

челеаш регѡле де стѡл. Де ачеаста пѡ не мѡрѡм, кѡчѡ „стѡлѡ е отѡл,“ аѡ zic мареле Buffon; — dar адеѡѡрѡл есте, къ ла поѡ зрекѡле Молдаво-Рѡмѡнілѡр пѡ се пот дѡпѡкъа къ літѡва кѡм о скріѡ мѡлѡдѡ ардеденѡ ши mai мѡлѡдѡ вѡпѡдѡенѡ; ачѡстора іарѡш лі се паре, къ рѡтѡніеа челѡра преа есте дѡкѡркѡтъ къ славѡністѡ веѡѡ ши mai проаспѡдѡ; алѡдѡ іарѡш дѡн амѡеле пѡрѡдѡ се алег ка пѡрѡдѡ ши мѡтѡрѡторѡ ши мѡстѡрѡ не редакциі къ атѡрѡчѡне, кѡчѡ пѡ се фѡлѡсѡск де дрепѡл лѡр де а пѡлѡка пѡмай че поате фѡ пѡлѡкѡт ла маіорѡтате.

Дѡн парѡне вѡм привѡіа дѡтрѡна, ка не кът атѡрѡѡ дѡла поѡ — сѡ пѡ не перѡдѡ такѡл.

Кѡ мѡлтѡ пѡлѡчѡре дѡщѡндѡм, къ зп кѡлѡвѡтор а історіеі поастре наѡіѡнале неаѡ фѡгѡдѡѡт дѡпѡтѡрѡшѡіреа mai мѡлѡтор хріѡсоаве веѡѡ де іѡтерѡс історѡк, не каре ле вѡм пѡлѡка не рѡнд. — Вѡм скоате ла лѡмѡнъ не скѡрт ши історіеа літерѡтѡреі mai мѡлѡтор наѡіѡ еѡропѡне, — дѡсѡ фѡрѡ біѡграфѡі, не каре ле пѡлѡкѡ Кѡрѡерѡл де амѡе зѡксе, — пентрѡ ка сѡ vedem не че кѡрѡрѡ аѡ ѡмѡлат алѡдѡ ши дѡ привѡнда ачеаста. Вѡм да ши знеле дѡскѡрсѡрѡ історѡче ши полѡіѡче соліде, каре вор кѡпрѡнде mai мѡлт ідеі ѡеперале, кѡм чер трѡвѡнѡеле поастре челе адеѡѡрате, іар пѡ челе пѡрѡте. — Дѡкъ зп рѡспѡсѡс пѡіѡ ла о дѡтрѡварѡ пѡіѡѡ дѡла Comen: Кѡлѡзіала Газетеі ши а Фѡіеі не а. 1844 фѡ прѡкѡм араѡѡ прѡтокоалѡле: 4830 фѡр. арѡ., дѡтрѡ каре се соѡотѡск: тѡпарѡл къ хѡртѡеа, пѡлѡдѡе поѡшелѡр де фѡе-каре есѡмплар ши де скріѡсорѡ, кѡлѡзіеіле редакциеі къ опорѡрѡле ши къ кѡмпѡратѡл газетѡлѡр стрѡіне дѡ deosevire літѡѡш. а. Есѡмпларѡе че се даѡ гратѡс ши пѡгѡвѡеле че не фѡк зпѡ къ пѡ воіѡск а пѡлѡтѡ дѡпѡ че аѡ стѡндѡрѡт есѡмпл., кад сѡпт алѡѡ рѡѡрѡкъ.

*) Преа дѡвѡдатѡл domn граф Іѡсѡф Кѡменѡ ва вѡнеѡѡ а ерта мѡчѡмѡі поастре, даѡкъ дѡдрѡсѡнѡ а не дѡнѡѡ преа мѡлт де адеѡѡрѡчѡнеа ачѡстѡіѡ кѡнѡлѡсѡі а Domniei сале. Дѡпѡ опѡніа Domnѡлѡі граф Българияі ар фѡѡст дѡ провинѡіѡле дѡла Дѡнѡре кѡпѡскѡдѡі ши лѡкѡіторѡ сѡпт пѡмѡле ачѡста къ дѡѡ трѡі есте аѡі дѡainte де Хс., кѡнд поѡ пѡлѡ акѡм рѡзімаѡдѡ не дѡвезѡ історѡче щѡам къ пѡмѡле Българияілѡр с'аѡ поменѡт тѡрѡзіѡ дѡпѡ Хс. Дѡтрѡачѡеа поѡ не пѡстѡрѡм ачѡастѡ матерѡіе атѡѡ де іѡтерѡсанѡѡ пентрѡ алѡѡдатѡ. Г. Б.